

Onagy Zoltán

M.K. összemarkolja az igeneket és a nemeket

(Titkos napló 1882 első félévéből)

Csillaga fénylik.

Pulzálás nélkül, rendületlenül növekvő fénnnyel.

Meglehet, rövidesen valami kisebb tér gázlámpája helyett funkcionálok - mondja morózusan egy szürke reggelen. Bajuszán hársfatea. Fáj a gyomra, a torka. Soha nem fájt, most meg itt van-e. Nem is érti az egészszet. Kapkodja a fejét. Erre azért nem számított, hogy ilyen tempóban, ilyen egyértelmű és eszelős sebességgel történnek a dolgok Szegedről visszatérve.

Jól van - mondja.

Három napot nem vagyok itthon.

Kedvetlenül, bizonytalanul, néha-néha megakadva elkészíti, megkonstruálja a titkosírást, amelyet majd az összegző napló íráshoz használ. Először, bemelegítésül, fazonkeresésül a magánhangzókat:

☉ • ↑ • ♃ • ↑ • ✕ • ↙ • □ • ⇄
a,   á,   e,   é,   i,   í,   o,   ó,

◆ • ◻ • ✓ • ✕
u,   ú,   ü,   û.

Unja, de rákap az izére. Élvezi. Mulat munka közben.

Ne legyen túl egyszerű, mert nem örülne annak, ha minden egyéb szándok ellenére valami fortélyos regényírásba kezdene a célirányos betűkkel. Nem, ha

elregényesitené az összegző, önn nyugtató és öngazoló naplót. A regények mocorognak már, de ha mozdulnak is, ha kilencedik hónap is, szükségeltetik ide egymás. Előkészíteni a babakelengyét, a fürdőkádat, bölcső is költetik, fertőtlenítő szobameszelés. Nem eshet és nem is esik bele egyik napból a másik napba. Össze köll azt rakni, mondja.

Ilonkánál halmozódtak fel a gondok.

Akarom. Nem akarom. Mit tegyek. Mi legyen. Honnan indítsam. (A fészkes feketé francba! - alliterál.)

Szíve, gerjedelmei szerint választana a közelben rajzó más nembeliek közül. Ha tizzel fiatalabban kényszerül választani, nem okoz gondot, de ma már tudja, Szeged bűnös város, Pest még bűnösebb. Nem látható, ami hamis. Szép, közben kiderül, kenőcs szépíti. Közelébe érve, lepucolva arcáról a vakolatot, látni a hamisítást. Nem tudni, miért takarja, nem mi van odalent, de éppen elég, ha bizonytalanná teszi a nézőt, a reménytelen birtokost.

Harmincöt vagyok - mondja 1882 januárjában. (Azután ezt élete során néhányszor megváltoztatja.)

Az Andrássy úton ropog a hó. Fagyott veréb pördül le az akácról, puhán eltűnik a hóbuckában. Gyepmesterpár fut a Rózsadomb bokrai közül, Németvölgy ösvényein, a Lánchídon Pestre átódalgott éhes rókapár után, szájukból fehér gomolyokban dől a pára.

Nem akarok meglepetést, izgalmakat, nem akarok égig érő, felhőket kaszaboló szenvedélyt. Semmit nem akarok. Nyugalmat, munkát.

De mégis, hogyan? - teszi fel a kérdést

"A szerelem gyakran változik át becsvággyá, de becsvágyból a szerelembe nincs átjárás, nincs visszaút." - írja a titkosított napló mottójául. De hát akarom-e?

Erre keresi a választ, ezt fordítja le elsőként:

A szerelem gyakran változik át becsvággyá, de becsvágyból a szerelembe nincs átjárás, nincs visszaút.

☮   • ⌘ ◻ ◻ ◻ • ◻ ◻   ◻ ◻ ☯ ◻ ◻ ☯   ❖ ↑ ◻ ◻ ◻ ✕ ⋈   ↑ ◻
◻ ◻ ◻ • ❖ ↑ ◻ ◻ ◻ ↑,   ⌘ ◻   ◻ ◻ ◻ • ❖ ↑ ◻ ◻ ◻ ◻   ⌘ ◻   ☯   • ⌘ ◻ ◻
◻ ◻ • ◻ ◻ ◻ ◻   ◻ ✕ ◻ ◻ ◻ •   ↑ ◻ ◻ ◻ ◻ ◻ ◻,   ◻ ✕ ◻ ◻ ◻ •   ❖ ✕ ◻ ◻ ◻ ◻ ◻ ◻

Így néz ki.

M.K. verzált nem használ, szívesen bonyolítja ugyan, de azért annyira mégsem akarja bonyolítani, hogy a végén kedve is elmenjen nagy bonyolultságában. Csak szolidan, és csak annyira legyen vastag, telt, olvasha-

tatlan és rejtélyes, hogy még őt elszórakoztassa, szórakozását titokban tartsa, de közben elevenen maradjon a szándék, a lendület. Régen megtanulta, a lendület vesztével kipukkad az anyag. Nincs nehezebb pillanat, mint amikor letagadhatatlan állapotá válik: kikopott szereteteli gyerekcsináló derű a kézből. Az óvó, a símitó. Egy jó anyag kevéske titkolt türelmellenséget, ingerült félretaszajtást, szomorú reggeli tekintetet is megérez. Visszarág. Ha te velem így, akkor én is úgy.

Megtanulta, közeledni hozzá olyan irányból kötelező, ahonnan roppant csabos, és ahonnan pillanatnyi rossz formája nagytítóval sem látható. (Pl: hat remek sor.) Olyan fényviszonyokat kell választani, amely fényviszonyok közepette egy csípőficam megléte sem egyértelmű, de ha mégis egyértelmű, sexepil az, nem hátrány .

Ó egek, mondja, miután elkészül az MK-ABC-vel, nem vagyok kerek. Egy kerek erdő. Ennyi erővel, munkával, egy csordát megkereshettem volna!

(Előszónak tekintendő előszó; O.Z.)

DIÁRIUM

Lassan menjünk bele, aki elbizza magát, könnyen megszegyenül. Abból pedig jutott idejebő – köszönöm.

Ha szabad választani, ma inkább megtartóztatnám ennem magam.

Ami egynek elesése, másnak fölkelése.

Ami egynek fölkelése, másnak elesése.

Csak szép nyugodtan. Átgondolva.

Cifra asszon nem kell. Cigányasszonba' szép a cifra. Cifra nincs nyomorúság nélkül.

Lett-e Ilonka cifra asszon azon hét nehéz esztendő közepette? Ha lett volna, izgalmas volna; ha lehetett volna a súlyos depondációk mellett, az bizony csudákkal volna határos. Akkor mégis meg köllene nézmem, mert csuda asszonra szükség vala. Aki odapislant homlokomra, a benti rongyos, kacsakezű elaborátumra, s az kettőt pördülve táncos lábú Scherezádévá válik.

Színes szalagok lengik körül százszor.

Mit akarok belőle, ha akarok valamit? Mondják, akkor a legnehezebb elválni, ha nem szeretjük egymást. Hét éve nem láttam, és mi még nem szakítottunk. A szerelem nem az idő boldondja, bár romlás rabja arc és rózsaajk; szerelmet nem merít ki hét vagy óra, ítéletnapig szilárdan kitart.

Majd én most - hiszem - másképpen közeltek.

Mondhatnám, de nem teszem:

Esküszöm, szép Lilla, hidd el,

Hogy mióta kellemiddel

Megkötöttél engemet,

Már azóta semmi szűznek,

Semmi nyílnak, semmi tűznek

Nem nyitom meg szívemet.

Most már nem leszek, nem lehetek annectálva.

A Róza-asszony-féle (Jókai-Laborfalvi-Róza - O.Z.) dramaturgiát, históriát be se vezetjük. Maximum ügyes epigrammák, hetyke és helyeske parabolaszöszök, halkán eldúdolt serenád. Kedves csízió. Semmi hangos. Semmi zajos. Semmi tányércsapkodás.

Magyarán: úgy kell ötet idehoznom, hogy ne érezze magát azonnal régi királynői köntösében. Vagy úgy, hogy azonnal régi királynői köntösében érezze magát. Egyik reggel így, másikon úgy. Soha ne beleszigorodva egyikbe vagy másikba.

Hosszú út nyög mögöttünk.

Hosszú utak nyögik a nehéz járást.

Tudom, Maga beckzeválja majd rajtam a régi rossz időket.

Bach-világ jön Maga által.

De nekem ez már szükség.

Kalandvág, szabadság óhajtása és a függetlenség utáni futás az ifjú inak ipara. Vén csont nem repeszt a vak tájba. Megvárja, míg kiviláglik.

Maga nekem a karbunkulus derékövbe varrva, nadragulya a nadrágszárba. Elővehettem, ha akartam. Itt járt velem mindig.

Most már azt kérem, legyen velem a pótok helyett.

(*Jó ez így, ehe? Jól lesz ilyenfurmán? Nem több, avagy, nem sokval több így a kelleténél?*)

Hogyan mondhat le valaki személyes szabadságáról?

Töreki birtokon, Szent Péter egyháza mellett, nyilvánosság előtt, jeles-nemes Sz. geróf jelenlétében, én X.Y. szabad elhatározásomból, kényszer és csalárdság nélkül, akaratom szabad birtokában, az igát nyakamba véve, a római jog szerint M.I. kezébe adtam magamat, ki a szabad ember személyes állapotát jobbra vagy rosszabbra egyaránt változtathatja.

E naptól kezdve Te és örököseid azt tesztet velem, amit akartok. Jogotok lesz engem birtokolni, eladni, elajándékozni, pokolra tenni, onnan jó szókkal kivenni, vagy szabaddá tenni.

Ha akár magam, akár gonosz emberek tanácsára szolgálatodból ki akarnám vonni magamat, fogságba vethetsz engem és megbüntethetsz, mint minden más szolgát, ki szolga állapotába született.

A KÖVETKEZŐKET ÍROM NEKI:

KEDVES ILONKÁMKÁM!

AKÁMILYEN VÉN AZ ASSZON, HA FÉRJHEZ MEGY, CSAK MENYASSZON!

SZARV LETÖRVE RÖGTÖN.

SZIKLASZILÁRD MOHORAI GÖG AZONNAL ODAHAGYVA MOHORÁRA.

EZTÁN PEDIG A KÖVETKEZŐKET:

IGAZI LAKADALMAT NEM CSINÁLTAM NEKED, AMIKOR ANNAK IDEJE LETT. IGAZI LAKADALOM MOST SE JUT, BÍZTATLAK MINDKÖZBEN NEM TUDOM, MIVEL BÍZTASSALAK.

LÁTOM MAGAM ELŐTT, AHOGYAN A KÉT NÁSZNÉP ÜNNEPLŐ FEKETÉBEN ÖSSZETALÁLKOZIK, KEZÜKBEN FÉNYES-PIROS BOROSFLASKÁK, KIÁLTVA KÖSZÖNTIK EGYMÁST, IZGALOMMAL HALLGATJÁK A VŐFÉLYEK VETEKEDÉSÉT, KI MOND ELMÉSEBBET ELMÚLT HÉT ESZTENÓNKRÓL, MELYIK HOGYAN VEZETI ELŐ AZ ÚJ NÁSZÉJSZAKÁT.

NEVETNEK. KÖNNYÜK CSOROG.

A NAP CSODÁLKOZVA TEKINTGET, A KUTYÁK TORRA KÉSZÜLVE KÍSÉRIK A LAKADALMAS SOKASÁGOT. MINDEN VOLNA. ÁGYVETŐ ASSZONYOK, NÁSZNAGY, BOCSKORPÉNZ, BÚS APA ÉS BÚS ANYA, BÁR BÚS ATYA NEMIGEN, VOLNA CSIGAVŐFÉLY-LYÁNKA, AKI KÖRBEJÁRJA MOHORÁT, JÖJJENEK AZ ASSZONYOK CSIGATÉSZTÁT KÉSZÍTENI;

A LEVESBEN HALUSKA. VOLNA GYÍÓS KENDŐ. TERAJTAD GYÖNGYÖSI KOSZORÚ. VOLNA RÉG NEM LÁTOTT KOMPÉROS LEPÉNY MAZSOLÁS TÚRÓVAL. VOLNA NEKÜNK ÁLMENYASSZONY, MASKARÁS PACURKA, ELUGRANÉK, EL ÉN, ODAMENEKÜLNÉK HOZZÁD. VOLNA TYÚKVE-RÓTÁNC, A HAJNALI, MI MEG ÜLNÉNK CSAK, NÉZNÉNK A JÓKEDVET, A DÖNGÖLÉST, VÁLL ÖSSZEÉRINTVE.

ÉS VOLNA ELHÁLÁS. HÁTUNKBAN A SZEMEK. VOLNA SZÉGYENKEZÉS IS. BOLDOGSÁG IS, BOLDOGTALANSÁG IS.

VOLNÁNK VÉGRE MI MAGUNK IS.

ITT KAPNÉK ÉSZBE E HOSSZÚ LEVÉL VÉGÉN: DE KÉREM, EZ NEM ÉPPEN A TERV SZERINT ALAKULT. ELVITTEK ÉNGEMET A DERŰBE HAJJÓLÓ

GONDOLATOK.

(EXTRA MUROS:) A FALAKON KÍVÜL BÁTORNAK MUTATKOZNI.

KÉTSÉGET, KÉTELYT, ODABENT MUTATKOZÓ KESERŰ SZEMREHÁNYÁSOKAT MEGTARTANI.

CSAK RITKÁN MONDANI, CSAK KÖZELI BARÁTRA NÉZNI A BAJJAL: UGYAN MILYEN? MENNYIT VÁLTOZOTT? ÚGY TARTJA-E A KEZÉT, MINT TÍZ ÉVE AZ IPOLYNÁL?

Nekem most jókedvűnek kellene lennem - formáliter. Vagyok is. Hahaha.

Bármilyen lesz is, semmi olyan nem történhetik, ami első, ami meg ne esett volna ezen a szép gömbölgő Földön..

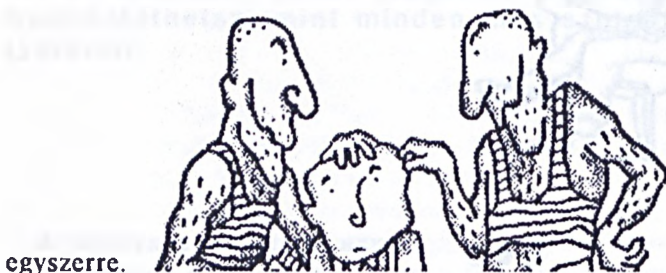
Kanut, dán király, szüntelenül pusztított a szlávok földjén. Azok pedig ellenállásra készültek. Megszállták a gázlókat, mindkét oldalon megerősítették kis

várakkal, amelyekből a dánok hajóit el lehetett süllyeszteni. Az utakat vasláncokkal zárták el. Mint mindenki, akit támadás fenyeget, aki érzi a leigázás füstölgő fekete szelét, gyöttrött aggyal kigondolták a trükköket, amelyeket hasznosnak vélték, amelyekkel gyengíthetik az ellent, azokat megcsinálták.

Ám az óriási erőfeszítéssel, a hatalmas munkával nem mentek semmire. A dánok megérkeztek, mint szoktak, az erődítéseket áttörték, s úgy ellepték az egész földet, mint a sáskák. A szlávok, támadni nem mervén, váraikba húzódtak. A dánok pedig felélték azok tartományát, felfalták a föld terményét, leölték az erdő vadjait, kiürítették halastavaikat, majd dolguk végeztével visszatértek hazájukba.

A szlávok pedig nekiláttak a helyreállításnak, és bánták, de igen-igen bánták, hogy a dánok nem ezen a földön élnek, mert ha itt élnének velük, mellettük, szövetségben és barátságban, a rombolás megszűnnék, és nem csak megszűnnék, hanem egy harcos, szigorú rablónemzetnek volna egy szorgalmas, a barátságot igen megbecsülő testvérepe.

A szlávok igen nagyon vágytak a békére. A békeszerető szlávok. Közben vonzotta őket az erő. Mindkettőre igen nagyon vágytak

egyszerre.

Mit ígér az esztendő?

Mit mondanak a tegnapi, tegnapelőtti 882-k?

Jó év egy magyar írónak, aki élete meghatározó cselekedete előtt áll? Lássuk:

Kr.u. 682-től virágozik a második türk birodalom Mongóliában. Valamelyik kagán szépapám rovásírással üzenget ide, haza, nekem. Mi kellene még a kiválóhoz? Nagyapó is, írás is, Ázsia is.

Kr.u. 882. Az aktuális magyar törzsfő királyian megvendégeli a morvák közt hitet hintő Metódot. Cirill nem jár erre, a Tátrában fordítja a Bibliát, megoldva körötte a hó. Nem rossz. A szláv írásbeliség születése, + vendéglátás.

Kr. u. 982. (+- 1 év) II. Ottó német-római császár - szerencsére - nekiront Dél-Itáliának, de a bicsak beletör, a szicíliai arabok szétszedik. Mi pedig, jó és

bölcs apáink, építkezhetnek, terülhetnek, alkudhatnak, apríthatnak. Ez a jó szünet. Az ellen máshol kavar. Az ellen gyengül, én meg erősödhetek.

Kr.u. 1082. *Szent László király a róla elnevezett visegrádi toronyba záratja a besenyőkkel kokettáló Salamont, a trónfosztottat. Ahoj! Addig mutass erőt, amíg van mit mutatni.*

Kr.u. 1182. *III. Béla megkoronáztatja idősebb fiát, Imre herceget, majd ráhajtja a rovókat a jövedelemrovancsra. Van neki. Vagyon. Fiai is. Antiochiai Anna, az első asszonka elhal, megsiratja, eltemetteti. Francia asszont, Capet Margitot hozza a házhoz. III. Béla ráöregedvén megkedveli a farancia technológiát. Remek. Az enyém nem halott, csak szünetel; a vagyon még nem összeírható, de immár vastagodásban, osztand nem titkolom azt sem, a farancia technológia sincs ellenemre. Bárki némben megerősítheti.*

Kr. u. 1282. *Kézai nekilát a Vesta Hungarórumnak, előhossa dicső legendák ködéből Hunort, a tanácsadó bátyót. Így-e. Jó jel. A legendák éltető hivatkozási alap. A mondák alig kérnek enni.*

Kr.u. 1382. *Meghal I. Lajos, a lovagkirály, aki mindig mindent karddal és karddal (sőt + kar-dal). Ha nem csinált háborút, kutyául érezte magát. Felesége - Erzsébet, aki 11 éves lánya helyett intézi az ügyeket - nem képes bezárni a kaput. Őt éven át cirkusz, merények, gyilkosság, pártütés. Hát ilyen nálunk nem lesz, nem lehet, minthogy fizionímiára nem vagyok lovagkirály.*

Kr.u. 1482. *Mátyás udvarában egész évben könyvkötőműhely üzemel. Nyáron Temesvár mezején Kinizsi Pál három törökkel táncol. Egyik a foga közt, egy-egy a kezében. Halottak. Ez az. Erő, s velő (a fejben)!*

Kr.u. 1582. *Gergely pápa naptára, hogy mi, utódok, tudjuk, mi mennyi, mettől meddig, honnantól hová. No. Kölletik ennél jobb helyzetismertető szimbólcum? Sapienti sat.*

Kr.u. 1682. *Thököly özvegyet (I.Rákóczi Ferencét) vesz feleségül, a hős Zrinyi Ilonát. Azután pénzt veret. Tehát így is, ezzel együtt is, ha madárlátta, ha némileg hadjárta is. Pénzről szót se ejtve. (Andung.)*

Kr.u. 1782. *A Kalapos király megreformálna mindent. Nyomatja rendeleteit, mint a meszes. Elhajtja a pápát is amikor a szerzeteseket valagon durrantja, mondván, aki nem dolgoz, nem gyógyít, nem okít, csak él, zabál, induljon Afrikába téríteni, ahol szájba hullik a banana. De nincs ideje. Nem csinálja végig. Fiat lux: csak annyi reformot, amennyit kibír a mai és a holnapi nap, holnapután szerkesztünk újakat.*

Jó tapasztalat. Jó év a 82. Az újrakezdés esztendeje ezerkétszáz évre visszamenőleg.

AKKOR TEHÁT - EGY HÉT UTÁN - A KÖVETKEZŐ AGNOSZKÁCIÓK SOROLHATÓK KEDVVEL AVAGY KEDVTELENÜL.

ODA KELL MENNI.

NINCS - SZÁNDOK ELLENÉRE SINCS - OLY VISI REPERTUM, AKI BIZONYOSSÁG DOLGÁBAN SZEMEM ÉS EGYEB ÉRZÉKSZERVEIM FÖLÉ NÓLHETNE. RECEPTORIZÁCIÓM MESSZE MAGA MÖGÖTT HAGYJA A JÓSLATOKAT.

NEM IS ÉRTEM MAGAM. A MAI NAPIG ELTARTOTTAM FEJEMTŐL - LEGALÁBB KÖNYÖKNYIRE - AZ EZOTÉRIÁT.

NA, GYERÜNK.

ELŐKÉSZÍTENI A TEREPEZ.

SZOKTATNI A SZÍVET A RÉGI ATHLETICARA.

(M. K. ráalszik a helyét kitaposni látszó tervre.

Ilonkát már nem abba a nyomorba hozza a hintó, ahonnan elvitte. Akadémiai tagság - ami még nincs, csak odamondja – kötetecskék, karácsonyi kiadvány, Tót atyafiak, Jó palócok, stb.

Ráalszik egyet, mert fontos számára a csillagtan, a számmisztika, ha magának is tagadja, *(vár egy éjszakát a levéllel, mert Halley csillagászprof. éppen kétszáz éve február tizenhatodikán küldi meg greenwichi helyettesének Napóleon Szent Ilona szigetéről a visszatérő üstökös paramétereit, és mert kétszáz, és mert Szent Ilona, és mert a pályaelemek gondos kalkulációval kiszámíthatók.)*

Tehát: ez van.

Reggel iszik némi gyarmotról rendelt savanyúvizet (Gieshübli) orvosi javallatra, szélképzőül. Osztand forrázott tavali hársfalevet (theát) mandulafermentálására. Nehezen teltek az utolsó éjszakai órák.

Elhatározza, ha már egyszer elhatározta magát: egyszerűen, ahogy mindig is. Őszintén, ahogy mindig is. Szeretettel és fenntartással, ahogy mindig is. Medvés szelídséggel, ahogy mindig is. Meg nem tagadva a róka-természet írói furfangját, az alányúlás lehetőségeit: *"ha jól hallottam, maga már férjhez ment, vagy férjhez készül menni."*

Az eredményt visszafogott fényvel, de büszkén, ahogy mindig is.

Nyomatja a hajnali fényekben. Feladat.

"Kedves Ilonka!

Mikor ezelőtt sok évvel elváltunk, egyrészt az is rúgó indok volt, hogy anyagilag ziláltnan állottam, s nem tudtam, hol fog kellenem megállani a süllyedés lejtőjén. Jól esett (habár szerettem is), ha sorsa elszakadt az enyémtől.

De föltettem magamban már akkor, hogy ha vinni tudom valamire, s ha lehetséges lesz még, hibámat jóvá fogom tenni. Isten meghagyta érnei, hogy egykori fényes álmaimat megvalósítva lássam.(...)

Ha ön elfogulva ellenem haragtól, gyűlölettől, nem fogja (talán joggal) méltányolni-e kérésemet, az irodalomtörténet figyelembe veszi ezen őszinte határozatomat, s amikor jellemem ferdeségeiről írni fog, odateszi súlynak a másik mérlegbe.

Azon magaslát, melyre kortársaim emeltek kötelességemmé teszi, múltamból is helyre hozni azt, amit lehet.

Ezért hát arra kérem, Ilonka, hogy ne határozzon ebben a dologban könnyelműen, maga nem olvas újságokat, nem ösmeri a viszonyokat, szerezzen hát magának előbb alapos tudomást azon fényes helyről, mely magára vár a magyar társadalomban. Nem akarom ezzel rábeszélni, mert hisz magának volt bátorsága hozzámenni a "semmihez" is, bizonyára kell, hogy bátorsága legyen visszautasítani engem, még ha miniszter volnék is. Hanem a szívét és hajlamát kérdezze meg, s akként határozzon, s ha igenlő a válasza írja meg nekem lehetőleg egy hónap leforgása alatt. (...)

Egyebekben maradtam minden körülmények között tisztelője

Mikszáth Kálmán"

Ül, megkönnyezi milyen szép, milyen bölcs, távolságtartó, férfias érzelemmel teli. Ám közben gyengéd szeretet járja át, mint aki pontosan tudja, honnan kell indulnia a célzott szövegnek, minő kanyarok szükségesek haladtában, lapul, siklik, mint a jó mozambiki vadász, homlokát, arcát, dárdáját sárral keni.

Ilonka másnap.

Kész válasz a kezében, várta rég a hűtlen levelét. De nyolc napig nem! Pihenteti, párolódjon saját büszke levében. Ha komolyan újra csábít, szenvedje ezredét annak, amit ő. Ha nem gondolta komolyan, álroham ez, tudja csak meg, nem sikerült egyetlen lövéssel lerombolnia a kapukat. Ahhoz még az ő hatalmas, rendíthetetlen önbizalma is keves.

Ilonka is gyönyörűen indít.

Szívhez szóló brácsa, vagy gordonkahang. Szomorú, belenyugvó. Őszi mogyoróbozótton át lengedez, nem tudni pontosan, hol áll a hegedűs.

"Kedves Kálmán!

Hálás szívvel köszönöm hozzád intézett levelét, mely szívemet régen nem érzett örömmel és békével töltötte el. A múltakért már régen megbocsátottam, most pedig már boldog vagyok abban a tudatban, hogy egy nemesszívű embert szerettem, és azért a forró, lángoló szeretetért, amivel egykor maga iránt viseltem, immár nem kell szégyenkezni. Maga is nyugodt lehet, mert olyan elégtétellel szolgált nekem, amelyért minden igazán érző ember elismerését kiérdemelte. Ha kis fiunk élne, elfogadnám a felém nyújtott kezét, de így most már ennek semmi célja nincsen. Maga a sors kerekén felül került (hála Istennek), valószínű belekevert az élet forgatagába, mindig is szerette a társaságot. Én alája kerültem. Micsoda szomorú figura lennék elmaradott vidéki asszony létemre, maga mellett. Én hét évig olyan küzdelmes életet éltem, amely duplán számít, és ez nagy idő egy nő életében.

Hanem az az egy mégis fáj, hogy maga oly rosszul ismer engem. Hogy tehetted azt fel rólam, hogy én valakihez férjhez mentem, vagy megyek? Hiszen én magához esküdtem az oltár előtt. Felmenthetett-e az alól engem törvény? Nem adok én arra semmit, nagyobb úr az én lelkiismeretem, az pedig nem ismeri a visszaesküvést.

Most már megvallhatom, hogy szeretném megegyeszer látni magát. Mindig is vágytam erre. Kérni azonban most sem fogom. Ki tudja, micsoda rossz érzéseket váltana ki mindkettőnkél a viszontlátás? Jobb lesz, ha csak így távolból gondolunk vissza a múltakra, mint egy szép, de elmúlt tavaszi álmra.

Őszinte barátsággal maradtam

Mauks Ilona"

Utószónak tekintendő utószó:

A húzd meg, ereszd meg klasszikus példája.

Tánc, sikoly, elmozdul, visszaaraszol, "ha kis fiunk élne", meg "csak egyszer akarom látni az életben", azelőtt: tisztán vártalak, Kálmán, pedig nem volt könnyű, édes szívem, tudod, mily nehéz odabújás és gyengédség nélkül élni egy asszonynak, akinek része volt benne? "Hogy én valakihez férjhez mentem, vagy megyek?!"

Mennék én hozzád azonnal, pedig tudom, micsoda szomorú figura lennék, édesem.

Egy teljes éven át tart.

M. K. belebetegszik, mert sikerületlennék érzi életének ezt a fontos terepét, miközben sikerekkel tömve a tarisznya. Alig viseli – különben egészen jól viseli a sikert –, de hát kinek legyen ez az egész?

Ilonka szigorúan végigjárja az évet. Igenek is, nemek is. Sértődés is és jó szavak is. Közben – pontosan tudván a holnaputánt –, harc a mamával. (Kálmán,

ha akar, a következő etapban képviselő lesz, mama. Maga, mama, nem ismeri Kálmánt, maga csak lássa! Akkor meg nagyon kérem, ne beszéljen annyi ostobát!) A némileg lökött Mauks familiában a képviselői hely a mindenek teteje.

Ilona kemény asszony. Csak júniusban rogy meg. Heveny háromnapos hidegrázás kapja el, amikor meglátja Mikszáthot leszállni a hintóról. Huszonkilenc esztendő (sz. 1853.) nőnél nem különleges, főként nem orvosi eset. Hét éve él szerelme tárgya nélkül, aki keserűen mosolyogva megjelenik, pedig nem így tervezte, s ha akarata ellenére így alakult, rohadjon, húzta volna az időt.

Pofákat vág. Terhes számára a szegényes, alacsony természetű Mohora, ahol ma is a koldus redaktort látják benne, nem az Európa híró író.

Ilona karcsú, magabiztos férfit lát. Mindig ilyenről álmodott.

De még nem tartunk itt.

Mikszáth megírta közelítő levelét. Ilona megkönnyezi.

Ilona megírta táncos levelét. Ez Mikszáthot érzékenyíti el. Újraélik a szerelmet, az izgalmakat, a leányszöktetést, a titkos házasság bonyodalmaikat, a pesti adóssághegyet, a nyomort, a szerelmes veszekedéseket, a szerelmes

békét.

1882. február huszonhatodika. Reggel. Ragyogó, csak hideg februári reggelekre jellemző ragyogó, tiszta napsütés.

Mindketten a levél fölé hajolnak. Szipognak, szemüket törölgetik, lábuk fázik és tudják, a világ, ha még nem is egyenes, de érzékelhetően kiegyenesedőfélben.

(Grafika: Cseh Kriszta)

'96. máj. – okt. eszter-ben,
a robbantások nyarán